

Кучеренко Олександр Олександрович

УДК 65.012.8:621

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ**

спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків-2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Українській державній академії залізничного транспорту
Міністерства транспорту та зв'язку України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент

Прохорова Вікторія Володимирівна,
Українська державна академія залізничного транспорту,
доцент кафедри маркетингу на транспорті

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор

Ареф'єва Олена Володимирівна,
Національний авіаційний університет,
декан факультету економіки і підприємництва

кандидат економічних наук, доцент

Штангрет Андрей Михайлович,

Українська академія друкарства,

доцент кафедри економіки, обліку і аудиту у

видавничо-поліграфічному комплексі

Захист відбудеться 19 березня 2010 р. о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.820.05 Української державної академії залізничного транспорту за адресою: 61050, м. Харків, майдан Фейєрбаха, 7, ауд. 3.501.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Української державної академії залізничного транспорту за адресою: 61050, м. Харків, майдан Фейєрбаха, 7, ауд. 2.209.

Автореферат розісланий 17 лютого 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Чорнобровка

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Українська економіка протягом останнього десятиліття проходить вкрай неоднозначний за соціально-економічними наслідками період трансформації. У непростих умовах світової фінансової кризи, актуальним є питання технічного й технологічного переозброєння залізниць на всій території України. Лише це забезпечить якісний ривок галузі залізничного транспортного машинобудування, адже для того, щоб бути конкурентоздатною, їй необхідно відповідати сучасним вимогам, висунутим до транспорту. Успішна реалізація обраного напрямку розвитку галузі залежить від системної інтеграції й координації процесів реалізації актуальних бізнес - інтересів виробників залізничної техніки й компонентів інфраструктури залізничного транспорту; підвищення конкурентоздатності продукції залізничного машинобудування на основі інноваційного розвитку й поліпшення якості; удосконалення системи добросовісної конкуренції й захисту бізнес-інтересів вітчизняного транспортного машинобудування; створення нової системи технічного регулювання й розвитку нормативно-технічної бази транспортного машинобудування. У цих умовах на перший план висуваються питання управління економічною безпекою підприємств (ЕБП). Більшість українських підприємств, працюючи в нестабільному економічному і суспільно-політичному середовищі, переживають глибокий спад виробництва і знаходяться або в критичному стані або в стані банкрутства. Тому управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування здатне зіграти виняткову роль у їх подальшому розвитку та функціонуванні.

Необхідність постійного дотримання належного рівня економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень економічної безпеки залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. В умовах ринкових відносин, коли держава вже не несе відповідальності за результати фінансово-господарської діяльності підприємства, управління економічною безпекою стає однією з найбільш важливих і актуальних проблем його життєдіяльності.

Дослідженню проблеми управління економічною безпекою підприємств присвячено ряд робіт вітчизняних і закордонних вчених-економістів, таких як: Л. Абалкін, О. В. Ареф'єва, І. О. Бланк, В. М. Геєць, В. Л. Дикань, М. М. Єрмошенко, В. Забродський, Д. Ковалев, Т. С. Клебанова, Г. В. Козаченко, Т. Б. Кузенко, О. М. Ляшенко, В. П. Пономарьов, В. В. Прохорова, Т. Сухорукова, А. М. Штангрет та інші.

Незважаючи на широкий спектр питань, охоплених дослідженням, недостатньо опрацьованими як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі залишаються питання: сутності та теоретико-методичного інструментарію управління економічною безпекою підприємств; розробки методичних підходів до діагностики рівня економічної безпеки з використанням сучасних методів; моделювання управлінських рішень на основі аналітично-діагностичних методів управління підприємствами; комплексних підходів до розробки моделей та механізмів в управлінні економічною безпекою підприємств.

Вищенаведене, безумовно, підтверджує актуальність обраної теми дисертаційної роботи і обумовлює основну мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Української державної академії залізничного транспорту за темою «Забезпечення конкурентноспроможності промислових підприємств в умовах міжнародних транспортних коридорів» (номер державної реєстрації № ДР 0109U00118).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування.

Для досягнення поставленої мети були визначені та вирішувалися такі завдання дослідження:

- узагальнити, систематизувати, критично проаналізувати теоретичні та практичні аспекти управління економічною безпекою підприємств як економічного процесу; уточнити сутність поняття «управління економічною безпекою підприємства»;
- дослідити загрози, ризики економічної безпеки підприємства та розглянути основні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства;
- сформулювати ознаки адаптивності та стратегічної гнучкості підприємства в управлінні економічною безпекою;
- провести діагностику стану економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування;
- розробити інтегровану модель визначення рівня фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування;
- розробити модель адаптивного управління розвитком підприємств залізничного транспортного машинобудування як структурного елементу організаційно-економічного забезпечення процесу управління економічною безпекою;
- удосконалити методичний підхід щодо управління економічною безпекою підприємства на основі структурно-функціонального моделювання.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання системи управління економічною безпекою та адаптації підприємств залізничного транспортного машинобудування до умов мінливого зовнішнього середовища.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування.

Методи дослідження. Науково-теоретичну і методологічну основу виконання дослідження становлять методи: *узагальнення та системного аналізу* – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, цілей, функцій та принципів системи управління економічною безпекою підприємств; *порівняння та класифікації* – для зіставлення кількісних показників виробничо-господарської діяльності й виділення класифікаційних груп підприємств залізничного транспортного машинобудування за їх рівнем; *таксономічний метод* – для розрахунку інтегральних показників рівня

економічної безпеки підприємств; *фінансово-економічного та статистичного аналізу* – для визначення та узагальнення тенденцій зміни рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування; *кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення впливу витрат підприємства на рівень його фінансових результатів.

Вихідну інформаційну базу для дослідження становлять законодавчі та нормативні акти України, вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, офіційна статистична звітність суб'єктів господарювання України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних основ і розробці методичних підходів щодо управління економічною безпекою підприємств. У процесі дослідження отримано такі найсуттєвіші результати:

удосконалено:

визначення сутності та предметної площини поняття «управління економічною безпекою підприємства», під яким розуміють відособлену, саморегульовану підсистему загальної системи ефективного управління підприємством, яка забезпечує стан захищеності діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а також здатність своєчасно прогнозувати загрози, формувати систему адаптивності та стратегічної гнучкості до динамічних ринкових умов розвитку;

основні аналітичні підходи до діагностики та оцінки рівня економічної безпеки підприємств, що базуються на класифікації кризового середовища суб'єктів господарювання та визначенні критичних ризиків як таких, які з високим ступенем ймовірності можуть викликати кризові явища, що є основою виділення рівнів кризового середовища, на основі чого можливо вчасно визначити потенційні загрози в діяльності підприємств;

модель формування адаптивності та стратегічної гнучкості підприємства в системі управління економічною безпекою, що визначає адаптацію підприємства до впливу зовнішнього середовища як певним чином упорядковану систему змін, внесених у внутрішні системи діяльності підприємства, розробка й реалізація яких забезпечує ефективність діяльності підприємства в умовах, що змінилися; під системою адаптації варто розуміти сукупність змін, внесених як у стратегію розвитку підприємства, так й у його внутрішні системи, взаємозалежних між собою, з метою забезпечення відповідності стратегії підприємства й стану його внутрішніх систем та стану зовнішнього середовища;

дістало подальшого розвитку:

інтегрована модель визначення рівня фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування із застосуванням індивідуального модельного інструментарію та запропонованої системи показників, що дає можливість визначити оптимально стійкий її стан;

концептуальні положення адаптивного управління розвитком підприємств залізничного транспортного машинобудування як структурного елемента організаційно-економічного забезпечення управління економічною безпекою, яке подано як систему принципів та методів, формування та реалізації управлінських рішень, що являє собою безперервний процес, у ході якого здійснюються вироблення й реалізація рішень по адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища, що

базуються на внутрішніх установках діяльності підприємства й прогнозі динаміки макрооточення;

методичний підхід щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування на основі структурно-функціонального моделювання, основою якого є технологія деталізації та структурування управлінського процесу, яка дозволяє аналітикам бачити логіку виконання нового підходу щодо удосконалення управління економічної безпеки, а також упорядковувати дії, реалізувати структурний підхід до оцінки використання економічних ресурсів, постійно поновлювати інформаційну базу.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результати дослідження, дозволяють підприємствам залізничного транспортного машинобудування забезпечити якісну систему управління економічною безпекою в умовах їх функціонування в конкурентному середовищі. Методичні рекомендації щодо управління економічною безпекою впроваджено в роботу таких підприємств і установ: Міністерство транспорту та зв'язку. Департамент залізничного транспорту (акт впровадження № 45/1911 від 15.12.2009р.); ВАТ «Харгіпротранс» (акт впровадження № 3019/04 від 26.10.2009р.); ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод ім.січневого повстання 1918р.» (акт впровадження № 112/1372 від 27.10.2009р.); ТОВ «Харківтрансмашпроект» (акт впровадження № 5212/05 від 12.10.2009р.).

Особистий внесок здобувача. Особистим внеском здобувача є сформульовані й обґрунтовані наукові положення, висновки й рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємств. Дисертаційна робота є особистою науковою працею здобувача. Усі результати, отримані безпосередньо здобувачем, знайшли своє відображення в опублікованих працях. У дисертації здобувач використовував власні наукові ідеї, в тому числі викладені в роботах, які виконано у співавторстві.

Внесок здобувача у наукову статтю, яка написана у співавторстві, за списком опублікованих праць, наведених в авторефераті [6] – уточнено окремі положення адаптивної моделі у рамках методичного забезпечення, що спричиняє впровадження й адаптацію системи управління економічною безпекою до загальної системи управління підприємством.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, доповідалися і були схвалені на Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові ринки та інститути» (м. Харків 7-8 грудня 2007р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика економіки та підприємництва» (10-12 травня. м. Алушта); IX Міжнародна наукова конференція студентів та молодих вчених «Фінансовий і банківський менеджмент: досвід та проблеми» (21-22 листопада 2007р. м. Донецьк); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи» (12-13 листопада 2009р. м. Харків); Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва»(м. Харків 14-15 грудня 2007р.).

Публікації За темою дисертації опубліковано 14 наукових робіт, у тому числі 9 статей у фахових наукових виданнях. Загальний обсяг публікацій складає 5,66 ум.-друк.

арк, з яких особисто здобувачеві належить 5,46 ум.-друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Роботу викладено на 318 сторінках машинописного тексту, вона містить 46 таблиць – на 41 сторінці, з них 35 – займають 29 повних сторінок, 56 рисунків – на 54 сторінках, з них 11 – займають 11 повних сторінок, 15 додатків – на 62 сторінках, список використаних джерел з 198 найменувань – на 18 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 198 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – **«Теоретичні основи управління економічною безпекою підприємств»** розкрито зміст проблеми управління економічною безпекою на підприємствах залізничного транспортного машинобудування, узагальнено підходи зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів до трактування сутності поняття «економічна безпека підприємства», уточнено зміст поняття «економічна безпека підприємства», зроблено аналіз підходів до формування наукової концепції, обґрунтовано напрямки дослідження, уточнено його загальні принципи, досліджено формування адаптивності та стратегічної гнучкості підприємств в управлінні економічною безпекою.

В дисертації доведено, що в умовах сучасного економічного розвитку постає необхідність впровадження на багатьох вітчизняних підприємствах елементів управління економічною безпекою. Ігнорування потреби в заходах безпеки економічного стану може привести до неконтрольованого кризового розвитку, банкрутства та ліквідації суб'єктів господарювання. Дослідження функціональних та інституційних аспектів економічної безпеки, теоретичних та аналітичних основ дало змогу зробити висновок про значні прогалини в теоретико-методичному забезпеченні управління економічною безпекою підприємства.

Автором доведено, що елементи системи управління економічною безпекою підприємств доцільно впроваджувати як на підприємствах, що функціонують успішно, так і на тих, які опинилися на межі банкрутства. У дисертації обґрунтовано, що управління економічною безпекою слід розглядати у функціональному та інституційному контекстах. У першому випадку йдеться про набір функцій, інструментів і завдань, які слід реалізувати для управління економічною безпекою та досягнення цілей стратегічного розвитку. З інституційного погляду до управління економічною безпекою підприємства відносять осіб (фізичних та юридичних), компетенцією яких є здійснення управлінських заходів у рамках процесу, що досліджено. Багатогранність поняття економічної безпеки підприємства обумовлює необхідність розгляду багатьох підходів до її управління.

Управління економічною безпекою підприємств потребує використання різних за формою та змістом підходів, вибір та використання яких залежить від багатьох

ендогенних та екзогенних чинників, які впливають на діяльність підприємства у часі та просторі (рис.1).

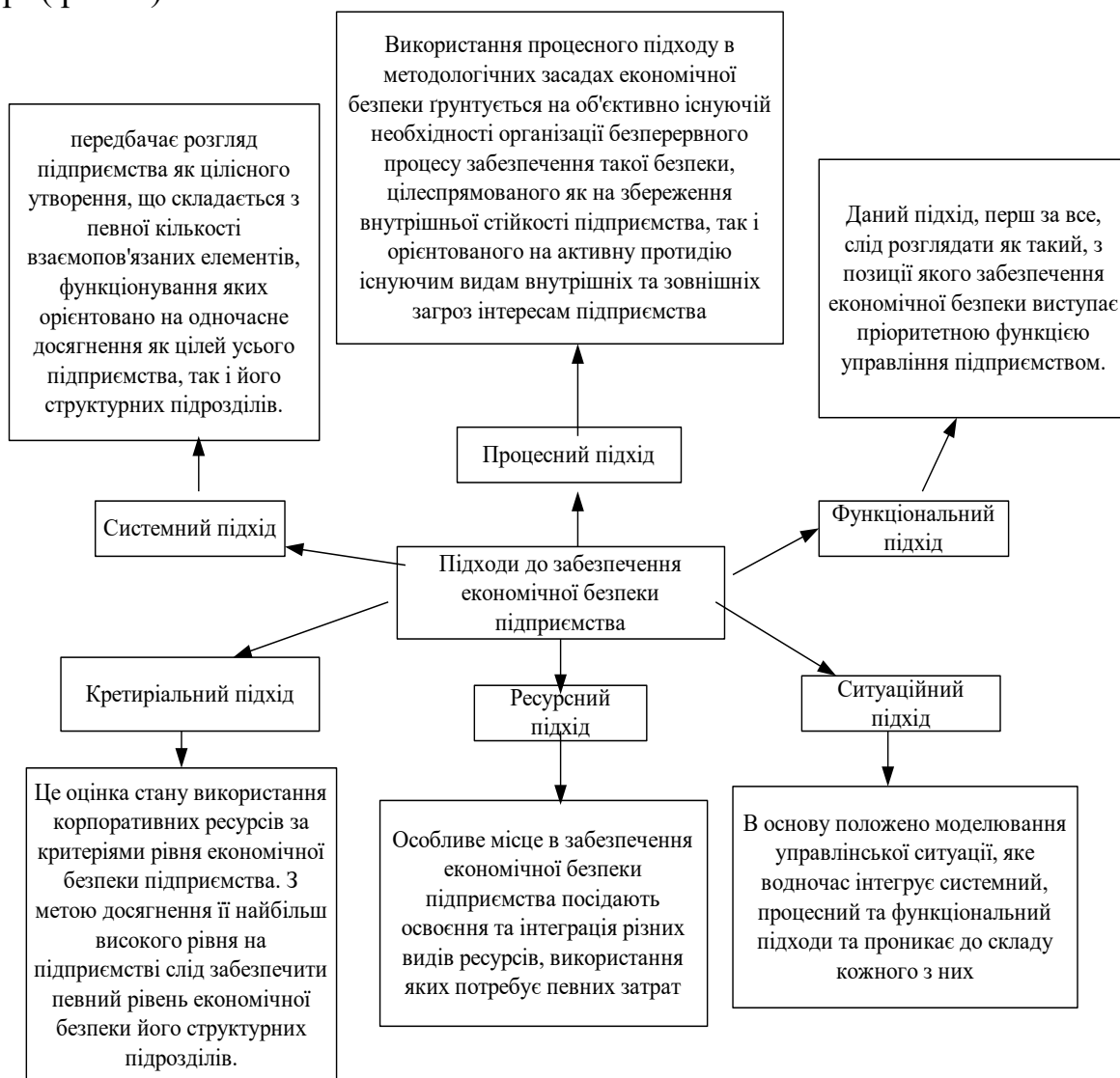

Рис.1. Підходи до управління економічною безпекою підприємства

Доведено, що на сьогоднішній день існує брак методичних розробок, пов'язаних з формуванням комплексу моделей оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Існуючі підходи недостатньо повно висвітлюють процедури вибору найбільш значущих показників економічної безпеки підприємства, питання формування нормованої комплексної оцінки рівня економічної безпеки, діагностики загроз. У зв'язку з цим актуальним є моделювання системи управління економічною безпекою підприємства.

Необхідність постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності.

У рамках удосконалення сучасних теоретичних основ управління економічною безпекою підприємств на основі аналізу теоретико-методичних наукових підходів автором уточнено зміст поняття «управління економічною безпекою підприємства», що дало змогу трактувати його як відособлену, саморегульовану підсистему загальної

системи ефективного управління підприємством, яка забезпечує стан захищеності діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а також здатність своєчасно прогнозувати загрози, формувати систему адаптивності та стратегічної гнучкості до динамічних ринкових умов розвитку. У дисертаційній роботі визначено, що управління ЕБП розглядається як сукупність економічних, організаційних, управлінських, правових і мотиваційних способів узгодження інтересів підприємства для забезпечення належного рівня ЕБП з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого з урахуванням особливостей діяльності забезпечується досягнення зазначених цілей підприємства.

Дослідження проблеми управління економічною безпекою свідчить про те, що існуючі методи та моделі слабо формалізовані і не дозволяють з достатнім ступенем точності оцінити рівень безпеки підприємства, що веде до зниження ефективності прийняття управлінських рішень. Ефективне функціонування системи ЕБП багато в чому залежить від методів і моделей оцінки поточного стану підприємства, отримання достовірної інформації та формування управлінських рішень.

Теоретичним підґрунтям управління економічною безпекою підприємств визначено адаптовані до специфіки управління безпекою висновки, гіпотези та концепції теорії управління, які включають три основні напрямки: класичний, неокласичний та неінституційний. Приймаючи рішення в рамках управління економічною безпекою, як зазначено в роботі, слід використовувати як екзогенний спосіб дослідження, характерний для класичної та неокласичної теорій, так і ендогенний, властивий концепціям неінституційної теорії. Управління економічною безпекою підприємств спрямовано на вирішення ряду задач, основною з яких є своєчасне діагностування рівня економічної безпеки підприємства, розробка та реалізація ефективних управлінських заходів з попередження розвитку загроз та ризиків у діяльності суб'єктів господарювання, застосування корегуючих та контролюючих заходів.

У роботі зроблено висновок, що саме комплексна система діагностування рівня економічної безпеки підприємства дозволяє підтримувати оптимальний рівень економічної безпеки, попереджувати та нейтралізувати загрози та ризики, уникнути кризи за рахунок здійснення захисних заходів управління економічною безпекою підприємств, або істотно пом'якшити характер її подальшого протікання. В умовах розвитку світової фінансової кризи оптимальним та достатнім є діагностування, аналіз та оцінка рівня фінансової складової економічної безпеки, тому що саме фінансові показники є найбільш чутливими та індикативними до змін макро та мікрооточення, динаміка зміни інтегральних показників яких відбивають фінансово-господарський стан підприємств. Важливою складовою економічної безпеки підприємства, забезпеченню якої повинне приділятися особлива увага є фінансова складова. Фінансова складова визначає граничний стан фінансової стійкості, у якому повинне перебувати підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується здатністю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Аналітичні розрахунки по визначенню рівня економічної безпеки можуть мати як ретроспективний так і прогнозний характер. Ефективність діяльності господарюючих суб'єктів у ринковій економіці значною мірою обумовлюється станом його фінансів.

У другому розділі - «**Діагностика рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування**» проаналізовано існуючі методи та моделі діагностики рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування; проведена оцінка фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування; проведено інтегральне оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування як основної складової економічної безпеки; зроблено аналіз та оцінку рівня загрози банкрутства за допомогою моделей дискримінантного аналізу з метою оцінки схильності досліджуваної сукупності підприємств до загрози банкрутства; встановлено основні закономірності розвитку кризи як наслідку розгортання загроз та ризиків; визначено основні недоліки у методичному забезпеченні відбору управлінських рішень відповідно до різного стану економічної безпеки.

Безпека підприємства передбачає його стійкий розвиток (тобто збалансований і безупинний), що досягається за допомогою ефективного використання усіх видів ресурсів. Ефективне використання ресурсів підприємства одержує вираження в кращих значеннях фінансових показників, таких як рентабельність, показники використання основних і оборотних коштів, показники ліквідності й інші. Характеристики за даними напрямками дозволяють дати оцінку рівня економічної безпеки підприємства на основі фінансової складової (здатність підприємства фінансувати свою діяльність) і його фінансових ресурсів. Фінансова складова є найбільш важливою при оцінці рівня економічної безпеки підприємства. Між тим її оцінка передбачає визначення рівня платоспроможності підприємства, оптимальності структури й ефективності використання його капіталу, а також встановлення рівня ряду інших показників, що відбивають різні аспекти його фінансово-господарської діяльності.

У роботі доведено, що існують визначені розбіжності між авторами методик оцінки рівня економічної безпеки, пов'язані як з вибором оцінних критеріїв, так і із застосуванням різних процедур згортання інформаційного простору ознак і виділенням режимів економічної безпеки підприємства.

Від об'єктивності й точності оцінки результатів діяльності підприємств багато в чому залежить ефективність роботи з удосконалення систем управління економічною безпекою як на макро, так і мікрорівні. Складність такої оцінки полягає в тому, що самі показники діяльності підприємств найчастіше виявляються досить суперечливими. У цьому зв'язку для всебічної оцінки діяльності господарського суб'єкту найбільш значимі фінансово-економічні показники в процесі аналізу результатів роботи підприємств пропонується об'єднати в один інтегральний показник. В якості об'єкта дослідження було обрано провідні підприємства залізничного транспортного машинобудування Міністерства транспорту та зв'язку України: ВАТ «Стаханівський вагонобудівний завод», ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод», ВАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництву пасажирських вагонів», ВАТ «Дніпровагонмаш»; були досліджені дані фінансово-аналітичної звітності п'яти підприємств за 2004 – 2008 рр., які за видом економічної діяльності відносяться до залізничного транспорту.

У дослідженні визначено, що передумовою проведення діагностики рівня економічної безпеки підприємств є результати аналізу, який зроблено за допомогою сучасних методів та моделей прогнозування загроз банкрутства. Аналіз сучасних існуючих моделей та методів діагностики рівня економічної безпеки на підприємствах залізничного транспортного машинобудування України дозволив виявити їх переваги і недоліки щодо визначення спроможності їх адаптації до сучасних економічних умов господарювання. Також проведений порівняльний аналіз факторних моделей для прогнозування загроз банкрутства показав, що висновки по різних моделях можуть бути кардинально протилежними, що пов'язано з тим, що вони націлені на діагностику явищ, які спричиняють різні види криз. Разом з тим, виявлено, що жодна з них не може претендувати на використання, як універсальна саме внаслідок «спеціалізації» на якому-небудь одному виді кризи та неможливості розпізнавати інші.

Отримані розрахунки свідчать про те, що такі підприємства як ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод» та ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод» мають високі показники ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності, тому що протягом 2005-2008рр. ці підприємства мали високий рівень фінансової безпеки підприємства, а це свідчить про те, що стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології й техніки, устаткування, прав) і підприємницьких можливостей підприємств забезпечує найбільш ефективне їхнє використання для забезпечення стабільного функціонування й динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішніх і зовнішніх негативних впливів (загроз), а також інвестиційна підтримка умов, що забезпечують належний рівень економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування, здійснюється з урахуванням практично усіх вимог ринку, що дозволяє підприємствам мати значні конкурентні переваги стратегічного характеру і стати лідером ринку (чи галузі).

З метою узагальнення результатів діагностики рівня економічної безпеки підприємства та визначення масштабів кризового стану, було розроблено комплексні оцінки, які інтегрують результати діагностики певних кризових факторів середовища його функціонування. Початковим етапом стало проведення аналізу фінансового стану досліджуваних підприємств, що було здійснено за наступними групами показників: показники ліквідності; показники ділової активності; показники фінансової стійкості; показники прибутковості та отримання комплексної оцінки фінансового стану підприємств.

Для цього автором використано модель інтегральної оцінки, що базується на методі таксономії та дозволяє упорядковувати досліджувані об'єкти, що характеризуються множиною ознак. У роботі за допомогою таксономічного показника рівня розвитку було розраховано та проаналізовано чотири складових оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств, що досліджувались, за п'ять років, що є основою інтегрального оцінювання.

Узагальнено результати інтегрального оцінювання фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування за 2005-2008рр., які представлено в табл.1, якісний стан рівня економічної безпеки

досліджуваних підприємств залізничного транспортного машинобудування за 2005-2008рр., представлено в табл.2.

Розглянув аналітичні дані табл.1. можна оцінити, як змінювався інтегральний показник фінансової складової ЕБП залізничного транспортного машинобудування протягом 2005-2008рр.

Таблиця 1

Результати інтегрального оцінювання фінансової складової ЕБП залізничного транспортного машинобудування за 2005-2008рр.

Підприємство	Рік	2005	2006	2007	2008
ВАТ «Стаханівський вагонобудівний завод»		0,561	0,851	0,867	0,873
ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод»		0,889	0,815	0,795	0,870
ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод»		0,871	0,880	0,879	0,884
ВАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів»		0,750	0,788	0,578	0,680
ВАТ «Дніпровагонмаш»		0,690	0,577	0,701	0,716

Таблиця 2

Стан рівня економічної безпеки підприємств за 2005-2008рр.

Підприємство	Рік	2005	2006	2007	2008
ВАТ «Стаханівський вагонобудівний завод»		задов.	високий	високий	високий
ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод»		високий	високий	високий	високий
ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод»		високий	високий	високий	високий
ВАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів»		високий	високий	задов.	задов.
ВАТ «Дніпровагонмаш»		задов.	задов.	задов.	високий

В рамках розробленого у дисертації підходу сформовано комплексну оцінку на прикладі підприємств залізничного транспортного машинобудування та проаналізовано динаміку зміни фінансової складової економічної безпеки. Перевагами використання даної моделі є можливість оцінки рівня розвитку фінансової складової економічної безпеки підприємства у кожному періоді та загальної оцінки за весь період. Визначено можливість здійснити аналіз динаміки стану підприємства у розрізі окремих складових, що дало змогу у кожному періоді виявити слабкі місця досліджуваних підприємств та прослідити, як вони вплинуть на загальну оцінку його економічної безпеки за весь період.

Для перевірки прийнятої гіпотези щодо рівня економічної безпеки на досліджуваних підприємствах і проведених розрахунків згідно авторської методики було використано моделі дискримінантного аналізу. Проведені розрахунки підтвердили зроблені висновки та були використані для прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. Прогнозування ймовірності банкрутства в роботі запропоновано проводити згідно наступних етапів: визначення множини станів підприємства; розрахунок основної матриці перехідних ймовірностей на основі отриманих оцінок станів підприємства за ряд періодів; визначення поточного стану підприємства; розрахунок прогнозованої матриці перехідних ймовірностей станів фінансової безпеки; економічна інтерпретація отриманих результатів.

У ході дослідження обґрунтовано необхідність розроблення моделі визначення рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування, що відповідатиме вимогам українського законодавства, стандартам звітності, що використовуються в діяльності підприємства, галузевим особливостям виробництва та враховуватиме основні складові фінансового стану підприємств даної галузі. Розробка відповідного комплексного інтегрального показника дала змогу впровадити у практичну діяльність підприємств, що досліджувалися, аналітичну складову управління економічною безпекою за рахунок своєчасного виявлення негативних тенденцій в діяльності підприємств та проведення відповідних, до виявленої проблеми, управлінських заходів, спрямованих на відновлення та підтримку стабільного розвитку підприємства.

У третьому розділі – **«Удосконалення методичного забезпечення управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування»** автором розроблено та запропоновано інтегрований методичний підхід щодо визначення рівня фінансової складової економічної безпеки підприємств, удосконалено концептуальні положення адаптивного управління розвитком підприємств як структурного елементу організаційно-економічного забезпечення управління економічною безпекою з урахуванням тактичних та стратегічних цілей, що сприяє генерації адекватного управлінського рішення; методичний підхід щодо управління економічною безпекою підприємств на основі структурно-функціонального моделювання.

У роботі доведено, що в процесі оцінки комплексного інтегрального показника фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування за основу доцільно прийняти розроблену в дисертації методику

комплексної діагностики фінансового стану підприємства, яка дозволяє відбити унікальні закономірності розвитку конкретного підприємства з урахуванням його внутрішніх властивостей. Практична реалізація запропонованого підходу дозволила встановити вплив показників діяльності n -го підприємства на комплексну інтегральну оцінку рівня фінансової складової економічної безпеки, який доцільно здійснювати за алгоритмом, що покладено в основу інтегрованої моделі (рис.2).

Показники впливу діяльності п'яти підприємств галузі залізничного транспортного машинобудування на комплексний інтегральний показник рівня фінансової складової ЕБП за 2005-2008 рік було використано для побудови кореляційно-регресійної моделі. Результати перевірки компонентів, представлених у дисертації у формі вихідні даних для побудови кореляційно-регресійної моделі підприємств машинобудівної галузі за 2008 рік на нормальний закон розподілу, представлені на рис.3, тобто підприємства за величиною впливу показників діяльності підприємств на комплексний інтегральний показник рівня фінансової складової ЕБП за 2008 рік було розподілено близько до нормального закону розподілу.

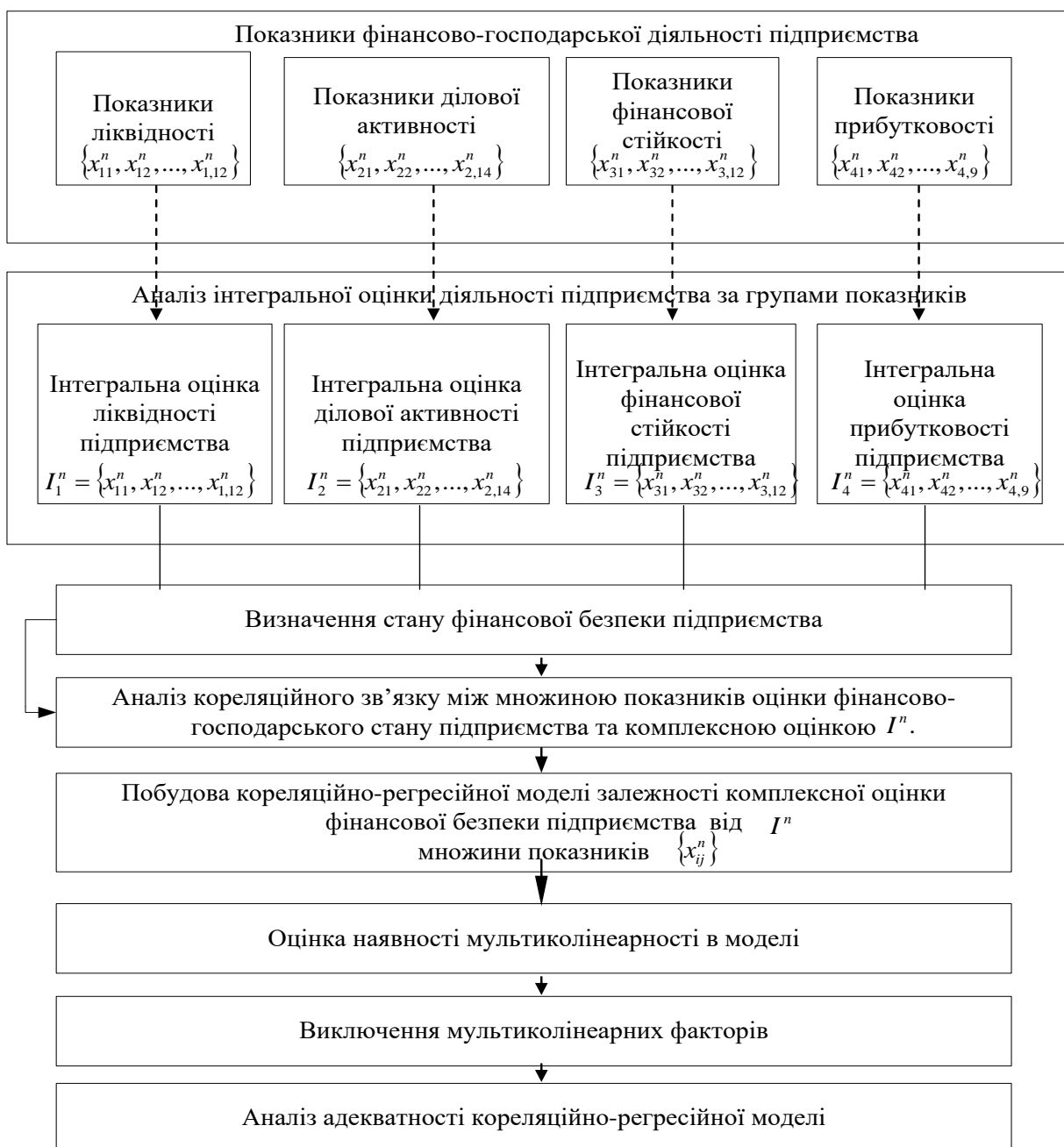

Рис.2. Інтегрована модель визначення рівня фінансової складової ЕБП

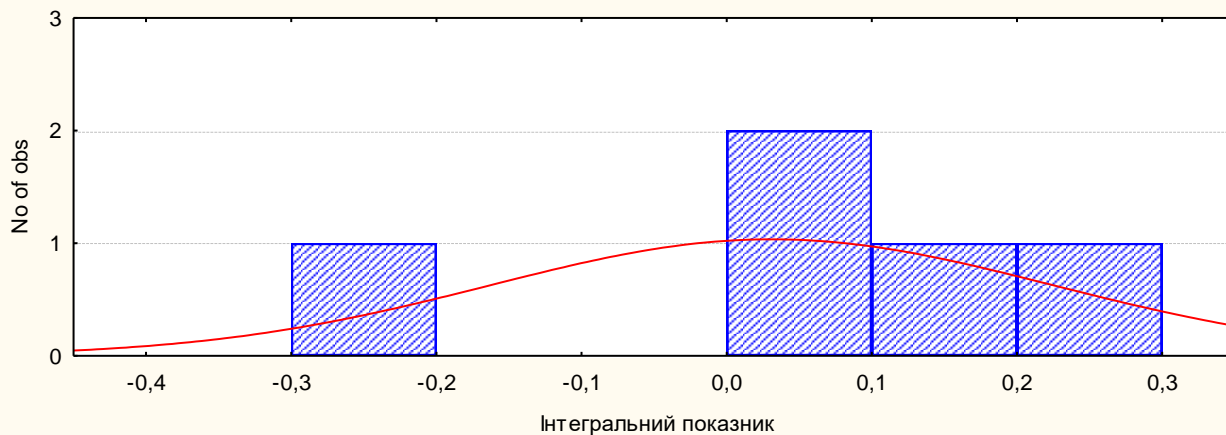

Рис 3. Гістограма розподілу показників діяльності впливу п'яти підприємств залізничного транспортного машинобудування на комплексний інтегральний показник рівня фінансової складової економічної безпеки за 2008 рік.

В результаті побудови кореляційно-регресійної моделі для сукупності підприємств залізничного транспортного машинобудування за 2005-2008 рр. було отримано рівняння регресії, що дозволило прослідкувати вплив зазначених показників на зміну рівня економічної безпеки підприємства та мають вид:

$$y_{2005}=0,31077 -0,00568x_3+0,048786x_5+0,0116x_{14}$$

$$y_{2006}=0,45011 +0,01542x_4+0,12569x_5 -0,012548x_8+0,0116x_{14}$$

$$y_{2007}=0,05876 -0,15489x_3+0,01512x_5+0,54876x_{14}+ 0,025681x_{15}$$

$$y_{2008}=0,3126 -0,00148x_4+ 0,5789x_{15}$$

Отримані рівняння регресії дають змогу керівництву підприємств прослідкувати залежність впливу факторів на результуючий показник на протязі досліджуємого періоду, та корегувати прийняття ефективних управлінських рішень в рамках процесу управління економічною безпекою, що є надзвичайно важливе в умовах сучасного розвитку.

Визначено, що кожному року діяльності підприємств відповідає конкретна побудована у роботі функція, яка описує модель, та необхідно зазначити, що кожне рівняння регресії містить певні показники, які повторюються. Отримані в ході дослідження моделі управлінських рішень за кожним роком дозволили сформулювати універсальне вирішальне правило та проводити аналіз рівня економічної безпеки підприємств з досліджуваної вибірки в майбутніх періодах, а також прогнозувати її рівень, виходячи з прогнозних значень множини показників.

У роботі доведено, що для створення ефективної системи управління економічною безпекою підприємств необхідно розробити концептуальний підхід, який дозволить розробляти та приймати адекватні своєчасні управлінські рішення. Концептуальні основи управління економічною безпекою підприємства становить система поглядів, ідей, цільових настанов, пронизаних єдиним задумом, а також система заходів, шляхів, напрямків досягнення поставлених цілей і створення сприятливих умов для досягнення цілей бізнесу в умовах невизначеності, а також існування внутрішніх і зовнішніх загроз (рис.4).

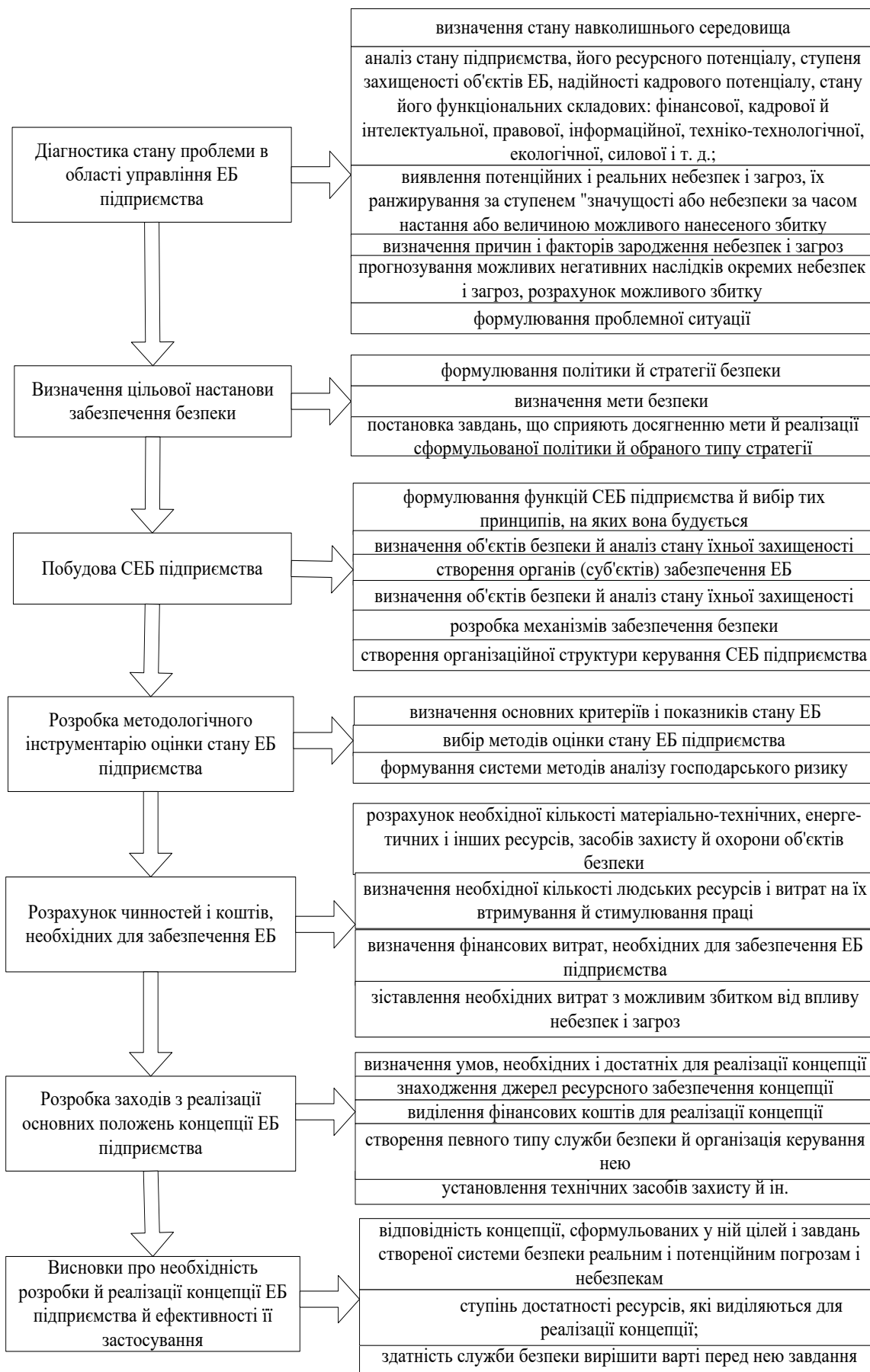

Рис.4. Концептуальні основи управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування

Тривалий стан української економіки в умовах кризи призводить до суттєвих деформацій, як в економічній кон'юктурі, так і в мотивах поведінки господарських суб'єктів і, як наслідок, до значної трансформації управління економічними системами. Існуючі підходи до моделювання макро- та мікроекономічної динаміки не завжди можуть адекватно відобразити реальну ситуацію. Виникає необхідність у розробці і застосуванні нового економіко-математичного інструментарію для управління структурними змінами в економічних системах в умовах впливу дестабілізуючих факторів.

У роботі доведено, що в умовах трансформаційної економіки деякі положення теорії математичного моделювання потребують переосмислення й удосконалення. У зв'язку з цим, математичним методом, якому віддається перевага в даній роботі є генетичні алгоритми. Їхнє застосування припускає специфічну математичну постановку задачі і засоби структурування даних. Ці алгоритми спроможні реалізувати ідею адаптації як іманентної властивості економічних систем та положені в основу адаптивного управління розвитком підприємств залізничного транспортного машинобудування в системі управління економічною безпекою, що має своєю метою прискорення процесів саморозвитку.

У роботі удосконалено методичний підхід щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування на основі структурно-функціонального моделювання, основою якого є технологія деталізації та структурування управлінського процесу, яка дозволяє аналітикам бачити логіку виконання нового підходу щодо удосконалення управління економічною безпекою, а також упорядковувати дії, реалізувати структурний підхід до оцінки використання економічних ресурсів, постійно поновлювати інформаційну базу, відобразити функціональну структуру.

ВИСНОВКИ

У загальному вигляді одержані результати дисертаційного дослідження в сукупності вирішили важливі науково-практичні завдання, а саме: розроблення теоретичних, методичних підходів та практичних засад щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування в умовах складного та несприятливого зовнішнього середовища.

1. На підставі проведеного аналізу літературних джерел, автором доведено необхідність корегування наявних понять. Управління економічною безпекою підприємства - це відособлена, саморегульована підсистема загальної системи ефективного управління підприємством, яка забезпечує стан захищеності діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а також здатність своєчасно прогнозувати загрози, формувати систему адаптивності та стратегічної гнучкості до динамічних ринкових умов розвитку. Проведене автором дослідження дало змогу зробити висновки про те, що управління економічною безпекою повинно бути невід'ємною складовою управління сучасним підприємством і являти собою систему заходів, спрямованих не тільки на подолання загроз та ризиків, але й на запобігання їх настанню.

2. Багатогранність поняття «економічна безпека підприємства» обумовлює необхідність розгляду багатьох підходів до її управління. Управління економічною безпекою підприємств потребує використання різних за формою та змістом підходів, вибір та використання яких залежить від багатьох ендогенних та екзогенних чинників, які впливають на діяльність підприємства у часі та просторі. У подальших дослідженнях за даним напрямом з метою управління економічною безпекою підприємства можуть бути використані ієрархічний, інтеграційний, реверсивний та інші підходи.

3. Проведений в роботі аналіз теоретичних підходів дозволив автору визначити, що від точності ідентифікації загроз багато в чому залежить ступінь адекватності оцінки рівня економічної безпеки підприємства. У зв'язку з цим необхідно проводити не тільки якісну оцінку загрози (допустима або неприпустима загроза), але і давати її кількісну характеристику, що дозволить виділити домінуючі загрози. Сформовані класи загроз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства оцінюються з точки зору їх актуальності і значущості наслідків.

4. Аналіз рішення проблеми економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування свідчить про те, що існуючі методи та моделі слабо формалізовані і не дозволяють з достатнім ступенем точності оцінити рівень безпеки підприємства, що веде до зниження ефективності прийняття рішень. Слід зазначити, що через кризове функціонування великого числа підприємств, автор наголошує на фінансовій складовій економічної безпеки і зводить оцінку економічної безпеки, насамперед, до аналізу фінансової складової.

5. У реальних умовах більшість підприємств залізничного транспортного машинобудування не можуть реалізовувати зміни так швидко, як того вимагає ринок, особливо коли вони перебувають у нестабільному стані. Швидкість реакції підприємства щодо його конкурентів відбиває інертність або мобільність управління і тому необхідним є формування супроводжувальних властивостей управління економічною безпекою - адаптивності та гнучкості.

6. Запропонована методика прогнозування рівня ймовірності банкрутства підприємства в майбутньому періоді дала змогу швидко отримати результати прогнозу, врахувати галузеву специфіку діяльності підприємства, оцінити ймовірність не тільки банкрутства, але й стану тимчасової неплатоспроможності, що визначає стратегічні аспекти управління економічною безпекою.

7. Розроблено інтегровану модель визначення рівня економічною безпеки підприємства на основі її визначальної фінансової складової за допомогою багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу, яка відображає вплив факторів на інтегральну оцінку фінансового стану підприємства, що підтверджує необхідність впровадження заходів управління економічною безпекою підприємства в залежності від діагностованого рівня безпеки.

8. У роботі доведено, що адаптивні процеси є спонтанними процесами організаційних змін, що виникли як реакція на постійні впливи ззовні або на незадовільні показники виробничо-господарської діяльності підприємства. Прийняття низки управлінських рішень в області ідентифікації та прогнозування загроз економічним інтересам підприємства, вибору найбільш ефективних напрямків

та механізмів їх нейтралізації є основою діяльності суб'єкта господарювання щодо управління економічною безпекою.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ **Статті в наукових фахових виданнях**

1. Кучеренко О.О. Теоретичні аспекти управління економічною безпекою підприємства / О.О. Кучеренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2008. – № 21. С. 84-86.

2. Кучеренко О.О. Складові економічної безпеки підприємства та підходи до їхньої оцінки / О.О. Кучеренко. // Вісник ХНУ ім. Каразіна : Проблеми стійкого соціально-економічного розвитку України. — 2006. – № 730. – С. 231-236.

3. Кучеренко А.А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / А.А. Кучеренко // Управление развитием : сб. науч. работ.: материалы Междунар. науч. – практ. конф. «Актуальные проблемы управления экономическими процессами промышленных предприятий – 2006». Харьков: Вид. ХНЕУ, 2006.– С. 104-106.

4. Кучеренко А.А. Адаптивная реакция как элемент адаптации предприятия к изменениям условий внешней среды / А.А. Кучеренко // Бизнес Информ. Научный информационный журнал – 2008. – № 10. – С. 66-68.

5. Кучеренко О.О. Особливості управління економічною безпекою підприємства / О.О. Кучеренко // Вісник ХНУ ім. В. Н Каразіна: Стратегія розвитку підприємництва: теорія, практика, організація. – 2007. – №789'2007. – С. 200-203.

6. Прохорова В.В., Кучеренко О.О. Модель адаптивного управління розвитком промислових підприємств як структурний елемент організаційно - економічного забезпечення процесу управління економічною безпекою / В.В. Прохорова, О.О. Кучеренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 26. – С. 133-137.

7. Кучеренко А.А. Оценка уровня экономической безопасности вагоностроительных предприятий Украины / А.А.Кучеренко // Бизнес Информ. Научный информационный журнал. – 2009 – №7. – С. 81-89.

8. Кучеренко О.О. Структурно-функціональне моделювання процесу управління економічною безпекою / О.О.Кучеренко // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 247 : В 6-ти т. – Т. 6. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – С. 1460 - 1465.

9. Кучеренко О.О. Інтегрований методичний підхід визначення рівня економічної безпеки підприємств транспортного машинобудування України на основі оцінки їх фінансової складової / О.О. Кучеренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 28. – С. 161-168.

Тези доповідей

10. Кучеренко А.А. Устойчивость и адаптивность как основные свойства безопасного состояния предприятия / А.А. Кучеренко // Финансовые рынки и

институты: Тезисы междунар. науч.– практ. конф., (Харьков, 7-8-декабря 2007 г.): В 2–х томах. – Т.1. – Харьков: ИНЖЕК, 2007. – С. 98-100.

11. Кучеренко О.О. Категорія «економічна безпека підприємства» в сучасній економічній думці / О.О. Кучеренко // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика економіки і підприємництва» - Алушта, 10-12 мая 2007г. – Симферополь, 2007. – С. 262.

12. Кучеренко О.О. Фінансова безпека в системі економічної безпеки підприємства / О.О. Кучеренко // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» 14-15 грудня 2007р.- Харків: ХНАДУ, 2007. – Ч.1. – С. 52-54.

13. Кучеренко А.А. Алгоритм построения системы экономической безопасности предприятия / А.А Кучеренко // Тези доповідей і виступів IX міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Фінансовий і банківський менеджмент: досвід та проблеми» / Заг.ред. д.е.н., проф. Єгоров П.В., - 21-22 листопада 2007р, – Донецьк 2007. – ТОВ «Юговосток ЛТД», 2007. – С.79-80.

14. Кучеренко О.О. Прогнозування рівня економічної безпеки промислових підприємств залізничного транспорту / О.О. Кучеренко // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи » 12-13 листопада 2009 р.– м. Харків.– С. 198-199.

АНОТАЦІЯ

Кучеренко О.О. Управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування . – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Українська державна академія залізничного транспорту, Харків, 2010.

Дисертація присвячена науково-теоретичним, методичним і практичним аспектам управління економічною безпекою підприємств залізничного транспортного машинобудування з метою підвищення ефективності їх функціонування і конкурентоспроможності. У роботі визначено сутність поняття «управління економічною безпекою підприємств», досліджено основні аналітичні підходи до діагностики та оцінки рівня економічної безпеки підприємств, сформовано модель формування адаптивності та стратегічної гнучкості підприємств в системі управління економічною безпекою; розроблено інтегровану модель визначення рівня фінансової складової економічної безпеки підприємств залізничного транспортного машинобудування. В роботі запропоновано концептуальні положення адаптивного управління розвитком підприємств залізничного транспортного машинобудування як структурного елементу організаційно-економічного забезпечення управління економічною безпекою; методичний підхід щодо управління економічною безпекою підприємств на основі структурно-функціонального моделювання, основою якого є технологія деталізації та структурування процесу управління економічною безпекою.

Ключові слова: економічна безпека, управління економічною безпекою, загроза банкрутства, стратегічна гнучкість, фінансова складова, адаптивне

управління, управлінські рішення, інтегрована модель, структурно-функціональне моделювання.

АННОТАЦИЯ

Кучеренко А.А. Управление экономической безопасностью предприятий железнодорожного транспортного машиностроения. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, Харьков, 2010.

Диссертация посвящена научно-теоретическим, методическим и практическим аспектам управления экономической безопасностью предприятий железнодорожного транспортного машиностроения с целью повышения эффективности их устойчивого функционирования и развития.

Анализ научных подходов ученых-экономистов к сущности понятия «экономическая безопасность» и «управление экономической безопасностью» позволили автору сделать вывод о недостаточном уровне изучения теоретико-методического обеспечения данного экономического процесса. Автором в диссертационной работе выделены основные аспекты определения данных понятий, на основе чего сформирован качественно новый взгляд на использование системы управления экономической безопасностью предприятий железнодорожного транспортного машиностроения, что способствует созданию взаимосвязей между отдельными управленческими структурами, а также объединению системных аспектов управленческой деятельности. Автором определено, что управление экономической безопасностью предприятия – это обособленная, саморегулирующаяся подсистема общей системы эффективного управления предприятием, которая обеспечивает состояние защищенности деятельности предприятия от негативного влияния внутренней и внешней среды, а также способность своевременно прогнозировать угрозы, формировать систему адаптивности и стратегической гибкости к динамически изменяющимся рыночным условиям развития.

Автором доказано, что от точности идентификации угроз, под которыми понимается совокупность условий, процессов, факторов, препятствующих реализации интересов предприятия, во многом зависит степень адекватности оценки уровня экономической безопасности.

На основании проведенных исследований, автором сформулирован вывод о слабой формализации существующих методов и моделей оценки, что не позволяет с высокой степенью точности оценить уровень экономической безопасности предприятий железнодорожного транспортного машиностроения, что приводит к снижению эффективности принятия управленческих решений.

В диссертационной работе систематизированы основные аналитические подходы к диагностике и оценке уровня экономической безопасности предприятий, которые позволяют своевременно оценить состояние предприятия, исходя из анализа как внутренней так и внешней среды функционирования субъекта хозяйствования, и

своевременно корректировать вектор развития предприятия в процессе его производственно-хозяйственной деятельности. Это позволило автору доказать, что финансовые показатели являются наиболее индикативными и восприимчивыми к изменениям различной этимологии происхождения и сформулировать вывод о том, что финансовая составляющая экономической безопасности является доминирующей, ее оценка может быть положена в основу оценки экономической безопасности предприятия.

С целью обобщения результатов диагностики уровня экономической безопасности предприятий и определения масштабов кризисного состояния, в работе были предложены комплексные оценки, которые интегрируют анализ кризисных факторов среды его функционирования.

В работе приведены результаты интегрального оценивания финансовой составляющей экономической безопасности исследуемых предприятий за пять лет и проанализировано качественное состояние уровня экономической безопасности.

Предложенная в работе методика прогнозирования уровня вероятности банкротства предприятия в будущем периоде существенно зависит от его состояния на конкретный момент времени. Преимуществами данного метода являются скорость получения результатов прогноза, учет отраслевой специфики деятельности предприятия, оценка вероятности не только банкротства, но и состояния временной неплатежеспособности и платежеспособности.

Принципиальной особенностью разработанных автором концептуальных основ управления экономической безопасностью является альтернатива выбора и реализации оперативных (тактических) транзакций, полнота и надежность информации для которых должна иметь высокий уровень достоверности. В ходе формирования концепции экономической безопасности предприятия сложно предусмотреть все возможности, которые существуют при составлении конкретного управленческого проекта. Концепция экономической безопасности предприятия рассматривает множество вариантов развития предприятия, каждый из которых является оптимальным при некотором реально возможном сочетании внешних условий.

Автором доказано, что значительную роль при разработке концепции экономической безопасности предприятия играют обратные связи. Поскольку, в процессе разработки управленческих решений постоянно появляются новые альтернативные варианты, осуществляется целенаправленный поиск оптимальных решений, появляется более полная и достоверная информация о тех или иных стратегических действиях. Разработка концепции экономической безопасности предприятия составляет циклический процесс с постоянной корректировкой первичных целей по мере уточнения информации о факторах, определяющих конкурентный статус предприятия в исследуемой перспективе.

Стратегический потенциал системы управления экономической безопасностью предприятия имеет ограниченные возможности адаптации к восприятию динамично изменяющихся условий развития, что обуславливает необходимость применения механизма адаптивного управления развитием как структурного элемента управления экономической безопасностью предприятия. Предложенный

концептуальный системный подход к управлению экономической безопасностью предприятий может быть использован всеми субъектами хозяйствования отрасли железнодорожного транспортного машиностроения.

Ключевые слова: экономическая безопасность, управление экономической безопасностью, угроза банкротства, стратегическая гибкость, финансовая составляющая, адаптивное управление, управленческие решения, интегрированная модель, структурно-функциональное моделирование.

ANNOTATION

Kucherenko A. A. Management of enterprises of a railway transport engineer economic security. it is Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences after speciality 08.00.04 is an economy and management enterprises (after the types of economic activity). it is the Ukrainian state academy of railway transport, Kharkov, 2010.

Dissertation is devoted the naukovо-teoretichnim, methodical and practical aspects of management of enterprises of a railway transport engineer economic security with the purpose of increase of efficiency of their functioning and competitiveness. In work certainly essence of concept of «management of enterprises» economic security, explored basic analytical approaches to diagnostics and estimation of economic strength of enterprises security, the model of forming of adaptiveness and strategic flexibility of enterprises is formed in the control economic security system; the integrated model of determination of level of financial constituent of economic security of enterprises of a railway transport engineer is developed . In work conceptual positions of adaptive control development of industrial enterprises of a railway transport engineer are offered as a structural element of the organizationally economic providing of management economic security; methodical approach is in relation to the management of enterprises economic security on the basis of structurally functional design basis of which is technology of working out in detail and structuring a of process of management economic security.

Keywords: economic security, management of economic security, the threat of bankruptcy, strategic flexibility, the financial component, adaptive management, management solutions, integrated model, structural and functional modeling.

Кучеренко Олександр Олександрович

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Надруковано згідно з оригінал-макетом автора

Відповідальний за випуск

А.О.Дергаусова

Підписано до друку 10.02.2010 р.
Папір друкарський (80 г/м²).
Друк – ризографія.
Наклад 100 прим.
Безкоштовно.

Формат 60 x 90 1/16.
Гарнітура Times New Roman.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк.
Зам. № 73

Надруковано в центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
61001, м. Харків, вул. Сумська, 37. Тел. (057) 700 – 53 – 51, 714 – 34 – 26.

<http://www.reyting.lin.com.ua>

e-mail: reyting@lin.com.ua